

Temat: Głos obywatela zatroskanego o przyszłość państwa. Zinterpretuj *Pieśń V* Jana Kochanowskiego („Pieśń o spustoszeniu Podola”), zwróć szczególną uwagę na perswazyjny charakter utworu.

Jan Kochanowski
Pieśń V (Księgi wtóre)

Wieczna sromota i nienagrodzona
Szkoda, Polaku! Ziemia spustoszona
Podolska leży, a pohaniec sprosny¹,
Nad Niestrem siedząc, dzieli łup żałosny!

Niewierny Turczyn² psy zapuścił swoje,
Którzy zagnali piękne łanie twoje
Z dziećmi pospołu a nie masz nadzieje,
By kiedy miały nawiedzić swe knieje.

Jedny za Dunaj Turkom zaprzędano,
Drugie do hordy dalekiej zagnano;
Córy szlacheckie (żał się mocny Boże!)
Psom bisurmańskim brzydkie ścielą łóże.

Zbójce (niestety), zbójce nas wojują,
Którzy ani miast, ani wsi budują;
Pod kotarzami³ tylko w polach siedzą,
A nas nierządne, ach, nierządne, jedzą!

Tak odbieżale stado⁴ więc drapają
Rozbójce wilcy, gdy po woli⁵ mają,
Że ani pasterz nad owcami chodzi,
Ani ostrożnych psów za sobą wodzi.

Jakiego serca Turkowi dodamy,
Jesli tak lekkim ludziom nie zdołamy?
Ledwieć nam i tak króla nie podawa⁶;
Kto się przypatrzy, mała nie dostawa⁷.

Zetrzy sen z oczu, a czuj w czas o sobie,
Cny Lachu! Kto wie, jemu czyli tobie
Szczęście chce służyć? A dokąd wyroku
Mars nie uczyni, nie ustępuj kroku!

A teraz k'temu obróć myśli swoje
Jakobyć szkody nieprzyjacieli twoje
Krwia swą nagroził i omył tę zmazę,

¹ **pohaniec sprosny**- poganin okrutny

² **niewierny Turczyn... swoje** - aluzja do złamania przez Turcję postanowień pokoju wieczystego zawartego z Polską w 1533 r. Tatarzy byli narzędziem w jej ręku.

³ **kotarz** - namiot

⁴ **odbieżale stado** - tak poeta nazwał Polskę opuszczoną przez króla

⁵ **po woli** - bezbronne

⁶ **ledwieć...podawa** - mowa o tureckich próbach ingerowania w wybór króla Polski

⁷ **mała nie dostawa**- niewiele brakuje

Którą dziś niesiesz prze swej ziemie skazę⁷.

Wsiadamy? Czy nas półmiski trzymają?
Biedne półmiski, czego te czekają?
To pan, i jadać na srebrze godniejszy,
Komu żelazny Mars będzie chętniejszy.

Skujmy talerze na talery, skujmy⁸,
A żołnierzowi pieniądze gotujmy!
Inszy to darmo po drogach miotali,
A my nie damy, bychmy w cale trwali⁹?

Dajmy; a naprzód dajmy! Sami siebie
Ku gwałtowniejszej chowajmy potrzebie.
Tarczej niż piersi pierwej nastawiają,
Pozno puklerza przebici macają¹⁰.

Cieszy mię ten rym¹¹: „Polak mądr po szkodzie”:
Lecz jeśli prawda i z tego nas zbodzie¹²,
Nową przypowieść Polak sobie kupi,
Że i przed szkodą, i po szkodzie głupi.

⁷ **prze swe ziemie skazę** - przez zniszczenie swej ziemi

⁸ **skujmy... skujmy** - zamożniejsi Polacy jadalі na srebrnych talerzach

⁹ **bychmy w cale trwali** - abyśmy przetrwali nienaruszenie

¹⁰ **pozno puklerza przebici macają**- na próżno szukają puklerza, gdy już są przebici strzałą

¹¹ **rym**- wiersz (tutaj przysłowie)

¹² **prawda... zbodzie** - jeśli prawda dowiedzie niesłuszności